

Bijlage 1. Verkenning energiebesparende maatregelen CDA, D66, CU, GroenLinks en Volt

Met de aanscherping van de energiebesparingsplicht, het Nationaal Isolatieprogramma en de campagne *Zet ook de knop om* zet het kabinet in op extra energiebesparing. Om de energiecrisis een hoofd te bieden, moeten we allemaal een bijdrage leveren. Op verzoek van de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat ga ik in op de verschillende voorstellen.

1. Bulkinkopen doen van led, zon-pv etc. en dit via de overheid verstrekken aan huishoudens (Boucke)

Het voorstel om als overheid bulkinkopen te doen heeft zowel betrekking op ledlampen als op pv-panelen. Led lampen vragen een relatief kleine investering, terwijl pv-panelen een aanzienlijke investering vragen. Veel gemeenten hebben ledlampen ter beschikking gesteld aan bewoners in het kader van de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) en de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW). Voor investeringen in zon-pv geldt dat deze zich mede dankzij de salderingsregeling sneller terug verdienen. Veel huishoudens hebben reeds geïnvesteerd in pv-panelen. Het is daarom de vraag of het rechtvaardig is als de overheid deze investering voor andere huishoudens draagt. Daarnaast werkt inkoop door de overheid mogelijk marktversturend en is het logistiek complex om deze inkoop vervolgens te verdelen. Hiervoor zou het namelijk noodzakelijk zijn om een distributiesysteem op te zetten en daarbij voorwaarden op te stellen over wie hiervoor in aanmerking zou komen. Er zijn daarnaast inkoopacties van zonnepanelen vanuit de gemeente, partijen dan de gemeente met vergelijkbare initiatieven, waaronder bewonersverenigingen en woningcorporaties.

2. Het Btw-tarief aanpassen voor verduurzamingsmaatregelen (Boucke)

Het verlagen van het btw-tarief voor een bepaalde sector of product(-groep) geldt als staatssteun. In artikel 107 van het Werkingsverdrag betreffende de Europese Unie is het verbod op staatssteun opgenomen. Er zijn wel mogelijke uitzonderingen hierop denkbaar.

Zo wil het Kabinet een btw-nultarief invoeren op de levering en installatie van zonnepanelen op of in de onmiddellijke nabijheid van woningen vanaf 1 januari 2023. Zonnepaneelhouders hoeven hierdoor in veel gevallen geen btw meer terug te vragen bij de Belastingdienst. Hiermee worden de administratielasten voor particulieren en de Belastingdienst verlaagd. Het is niet zozeer een verduurzamingsmaatregel maar een vereenvoudigingsmaatregel. Deze maatregel is onderdeel van het Belastingplan 2023 dat door beide Kamers moet worden goedgekeurd.

Daarnaast maakt Nederland gebruik van de binnen de Btw-richtlijn toegestane mogelijkheid om een verlaagd btw-tarief te hanteren op de arbeidskosten van het aanbrengen van isolatiemateriaal aan vloeren, muren en daken van woningen (ouder dan twee jaar). De Btw-richtlijn staat een uitzondering op materialen niet toe.

Ten slotte staat de Btw-richtlijn – onder voorwaarden – ook een verlaagd tarief op andere werkzaamheden toe, zoals de levering én installatie van bepaalde warmtepompen.¹ Eind 2022 wordt de doelmatigheid en doeltreffendheid van de huidige toepassing van het verlaagde btw-tarief breed geëvalueerd en begin 2023 zullen de resultaten hiervan aan de Kamer worden aangeboden. Het kabinet wil de inzichten uit die evaluatie afwachten, alvorens de eventueel ontstane beleidsruimte te benutten.

¹ Zeer efficiënte emissiearme verwarmingssystemen die voldoen aan de benchmarks voor emissies (zwevende deeltjes) als vastgesteld in bijlage V bij Verordening (EU) 2015/1189 van de Commissie (2) en in bijlage V bij Verordening (EU) 2015/1185 van de Commissie (3), en waaraan een EU-energielabel is toegekend waaruit blijkt dat is voldaan aan het criterium van artikel 7, lid 2, van Verordening (EU) 2017/1369 van het Europees Parlement en de Raad.

3. Aanpakken van onnodige verlichting en verwarming, terrasverwarming en open deuren (Bontebal)

Ik vind het van groot belang om onnodig energieverbruik tegen te gaan. Daarom communiceer ik via de *Zet ook de knop om* campagne over het belang van het uitzetten van onnodige verlichting en verwarming. Ik doe dat in nauwe samenwerking met brancheverenigingen zodat zij hun achterban ook actief oproepen tot energiebesparende maatregelen. Daarnaast heb ik met de aanscherping van de energiebesparingsplicht in 2023 het uitzetten van overbodige verlichting en verwarming duidelijker verplicht. Voor terrasverwarming en open deuren geldt dat het uitwerken van een wettelijk instrumentarium voor een verbod te lang duurt om deze winter nog een effect te hebben. Daarom zet ik nu in op communicatie en bewustwording via de *Zet ook de knop om* campagne.

4. Het houden een persconferentie te houden waarin de minister Nederland stevig duidelijk maakt dat er sprake is van een energiecrisis, dan wel actiever communiceren over energiebesparing (Boucke en Dassen)

Ik heb afgelopen juli een persconferentie gehouden waarin ik het eerste niveau van een gascrisis heb afgekondigd. Ik heb daarbij een dringende oproep gedaan tot energiebesparing en uitgelegd dat elke kuub telt. Als het nodig is zal ik opnieuw een persconferentie houden.

5. Het maken van afspraken met de bouwsector, bijvoorbeeld in een "Versnellingsplan Energiebesparing", waarmee zo veel als mogelijk prioriteit wordt gegeven aan energiebesparende klussen aan woningen, zoals isolatie? (Boucke en Bontebal)

Ik ben met brancheverenigingen in gesprek over samenwerking op concrete maatregelen, zie ook de reactie op voorstel 3. Het kabinet is daarnaast specifiek met de bouwsector in gesprek, onder andere over versnelling van de isolatieopgave. De gesprekken lopen via het Bouwberaad, het Uitvoeringsoverleg Klimaatbeleid Gebouwde Omgeving en de Isolatiecoalitie.

6. Stimuleringsbeleid of een campagne ontwikkelen voor het inwisselen van bijvoorbeeld verouderde koelkasten, wasmachines of drogers (Boucke)

Het inwisselen van verouderd witgoed kan een positief effect hebben op het energieverbruik. Ik communiceer hierover via de *Zet ook de knop om campagne*. Daarnaast kunnen gemeenten de aan hen beschikbaar gestelde middelen voor energiearmoede inzetten voor elektriciteitsbesparende maatregelen door onder andere het vervangen van koelkasten en wasmachines.

7. Beperken van het gebruik van airconditioners deze zomer (Boucke)

Warmte- en koelthergulering vallen onder de energiebesparingsbesparingsplicht. Vanaf 2023 wordt het efficiënt instellen van warmte- en koelinstallaties duidelijker verplicht onder de aangescherpte energiebesparingsplicht, zie ook mijn reactie op voorstel 3. Om ook burgers en bedrijven die niet onder de energiebesparingsplicht vallen te bereiken, zijn maatregelen op het gebied van verkoeling en verwarming opgenomen in de *Zet ook de knop om campagne*.

8. Een informatiecampagne lanceren om autobanden op spanning te brengen en de uitrol van slimme pompen te faciliteren, zoals Urgenda eerder heeft voorgesteld (Boucke)

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft samen met een aantal partner het Kies De Beste Band programma en bijbehorende campagne gelanceerd. Dit programma loopt tot 2024 en zal extra worden ingezet in de vakantieperiodes. De suggestie voor slimme pompen heb ik doorgegeven aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

9. Fixteams voor bedrijven opzetten (Boucke)

Fixteams worden voornamelijk ingezet voor huishoudens. Wel loopt er op dit moment een door het kabinet gesteund pilotproject moment in de metropoolregio Amsterdam waarbij fixteams ook worden ingezet voor micro mkb-ers. Daarnaast worden mkb-ers ook bereikt via de DEB-tool, waarmee de ondernemer kosteloos inzicht krijgt in energiebesparende maatregelen die passen bij zijn of haar ondernemer. Zie ook mijn reactie op voorstel 13.

10. Het afleveren van tochtstrips, led lampen en dergelijken bij voedselbanken (Boucke)

Veel gemeenten hebben tochtstrips en ledlampen ter beschikking gesteld aan bewoners in het kader van de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) en de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW). Daarnaast hebben gemeenten in 2022 €368,5 mln. ontvangen voor kleinere en grotere isolatie maatregelen voor ondersteuning van huishoudens met energiearmoede. Gemeenten mogen deze middelen naar eigen inzicht inzetten voor ondersteuning aan bewoners die leidt tot directie verlaging van de energierekening.

11. Het doen van een APK keuring voor energie, aan de hand van een maatregelenlijst, om vervolgens (extra) energiebesparingsadvies te geven (Kröger)

Er bestaat al een maatregelenlijst voor energiebesparing, de Erkende Maatregelenlijst. Bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen moeten elke vier jaar aan de hand van deze lijst controleren of ze alle maatregelen uitgevoerd hebben: de rapportage informatieplicht. De toezichthouder kan vervolgens aan de hand van deze maatregelenlijst controleren. Zoals uiteengezet in de bijgaande Kamerbrief zet ik in op extra toezicht, daarmee is een APK overbodig en bovendien zou dit botsen met het verplichte karakter van de Erkende Maatregelen. Voor kleinverbruikers streef ik er naar om de Subsidie Verduurzaming MKB (SVM) zo snel mogelijk weer open te stellen (Kamerstuk 2022D30978). De Subsidie Verduurzaming MKB (SVM) is een subsidieregeling die mkb'ers die niet onder de Energiebesparingsplicht vallen de mogelijkheid geeft om 80% van de kosten voor advies en ondersteuning bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen gesubsidieerd te krijgen voor in totaal een maximum van € 2.500.

12. Versnelling nationaal isolatieprogramma, bijvoorbeeld door uitdelen van isolatieboxen (Grinwis)

Mijn collega van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zet met het Nationaal Isolatieprogramma in op grootschalige isolatie, onder andere door een lokale aanpak via gemeenten en met extra middelen voor de ISDE-subsidie die bewoners kunnen krijgen voor isolerende maatregelen. Hiermee wordt een grote versnelling ingezet. Het kabinet heeft hier bij Prinsjesdag 2022 bovendien 300 mln. euro extra voor beschikbaar gesteld. Gemeenten zijn ook al hard aan de slag. De isolatieboxen die de gemeente Rotterdam uit heeft gedeeld zijn daar een mooi voorbeeld van. In andere gemeentes worden bijvoorbeeld Fixteams ingezet. Zie ook voorstel 10.

Uit *Vaart maken met energiebesparing* (Bontenbal en Grinwis):

13. Actieplannen maken per sector

Ik ben met brancheverenigingen in gesprek om de aanvullende mogelijkheden per sector te verkennen. Zo worden er per branche specifieke maatregelen opgesteld via de *Zet ook de knop om* campagne en via het eigen netwerk van de brancheverenigingen worden bedrijven en instellingen vervolgens gestimuleerd om deze maatregelen te treffen, zie ook de reactie op voorstel 3. Daarnaast zal vanaf 2023 de communicatie over de aangescherpte energiebesparingsplicht ook per sector plaatsvinden.

14. Afspraken maken met de 100 grootste werkgevers

De leden stellen voor om afspraken te maken met de 100 grootste werkgevers over een aantal maatregelen ten behoeven van energiebesparing. De 100 grootste werkgevers zijn echter niet per

definitie ook de grootste verbruikers van energie. Ook leidt niet elke door de leden genoemde maatregel direct tot energiebesparing. Voor thuiswerken geldt bijvoorbeeld dat er veel onzekerheid bestaat over de opgeleverde besparing wanneer het alternatieve energieverbruik wordt meegerekend. Denk hierbij aan het verbruik thuis en het verbruik gedurende de alternatieve besteding van de tijd die men normaal gesproken kwijt is aan woon-werk verkeer².

Dat betekent niet dat ik de grootste werkgevers over het hoofd zie. Wanneer bedrijven een verbruik kennen van 50.000 kWh of meer of 25.000 m³ aardgas(equivalent) vallen zij onder de energiebesparingsplicht. Daarmee dienen zij elke maatregel te treffen die zich binnen 5 jaar of minder terugverdient. Daarnaast heb ik uw Kamer onlangs geïnformeerd dat ik samen met mijn collega voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een concernaanpak en een portefeuilleaanpak verken (Kamerstuk 32847, nr. 976).

Aan duurzame mobiliteit wordt verder via sectortafels en de mobiliteitstafel aandacht besteed. Er ligt een ontwerpbesluit bij de Tweede Kamer om vanaf medio 2023 bedrijven met 100 medewerkers of meer, verplicht te laten rapporteren over de uitstoot van de werk gerelateerde reisbewegingen van hun medewerkers, eventueel te volgen met een normstelling en met als uiteindelijk doel 1 Mton reductie in CO₂ in 2030 t.o.v. het basispad.

15. Opzetten van energiebesparingsnetwerken binnen bedrijven

Dit voorstel roept op tot extra hulp voor bedrijven via interne besparingsnetwerken waarin collega's elkaar inspireren en motiveren. Ik zie hier met name een rol voor bedrijven en brancheverenigingen zelf. Ik verken op dit moment met MKB-Nederland welke rol zij hierbij kunnen spelen. Daarnaast overleg ik met branches en medeoverheden over samenwerking op concrete maatregelen, zie ook de reactie op voorstel 3.

16. Introduceren van een Nationaal "Top-Runner" initiatief om de beste en energiezuinigste product sneller op de markt te brengen

Het voorstel om een "Top-Runner" initiatief voor energiezuinige producten op te zetten biedt voornamelijk kansen voor de langere termijn. Ik vind het belangrijk om aandacht te besteden aan vooruitstrevende technieken en producten. Dat gebeurt reeds binnen het kader van de EZK energy award die ik jaarlijks uitreik. Met deze award worden organisaties die zich onderscheiden op het gebied van energiebesparing, duurzame energieopwekking en/of het gebruik van hernieuwbare warmte in de spotlight gezet. Daarnaast publiceer ik via RVO regelmatig praktijkverhalen over vooruitstrevende ondernemers. Ik ga verkennen of het daarnaast zinvol is om een "Top-Runner" systeem op te zetten en kom hier in het voorjaar op terug.

17. Energiecoöperaties een rol in toebedelen in de energiebesparingsopgave

Energiecoöperaties zijn koplopers die uit eigen initiatief al veel aan energiebesparing doen door het stimuleren van buurtbewoners om hierin stappen te zetten. Als Rijksoverheid ondersteunen we de landelijke koepel van energiecoöperaties: Energie Samen. Ook draagt het Rijk financieel bij aan de Participatiecoalitie: bewonersinitiatieven die zich inzetten voor energieprojecten.

18. Een klimaattafel energiebesparing organiseren

Samen met TNO werken we op dit moment aan het formuleren van nationale energiebesparingsdoelen als aanvulling op de op Europese en nationale klimaat- en energiedoelstellingen. Zodra deze doelen helder zijn, kan ik de sturing daarop vorm gaan geven. Daarbij kijk ik onder meer naar de mogelijkheid om de doelen onder te verdelen over de sectortafels.

² Hook et al., 2020, A systematic review of the energy and climate impacts of teleworking.